

FORSVARET
Postboks 800, Postmottak

2617 LILLEHAMMER
Hjkl

Johannes Nikolai Karlsen Bergquist

Saksbehandler: Line Maria Stefansen
Hammerlund

Telefon direkte:

Vår dato: 12.02.2026

Vår referanse: 25/18128-16

Deres dato: 07.04.2025

Deres referanse:

Luftforsvaret – vedtak om opprettelse av restriksjonsområde rundt Kolsås Base

1. Innledning

Mottaker: Forsvarets Operative Hovedkvarter. Org.nr. 986 105 174

Forsvaret søkte i brev datert 07. april 2025 om etablering av et permanent restriksjonsområde rundt Kolsås Base i Bærum kommune.

Et økt volum av droner sammen med annen luftfart, har gjort arbeidet med sikring av kritiske objekter vanskeligere. Ved å opprette et restriksjonsområde vil sikringsarbeid av anlegg og fartøyer forenkles da man har et definert område å forholde seg til.

Kolsås base opplever stadig overflygninger med småfly og helikopter, samt paraglidere på sommerhalvåret. Grunnet Kolsås bases betydning ser Forsvaret det som hensiktsmessig å opprette et stadig aktivt restriksjonsområde over og rundt basen for å hindre lufttrafikk i det aktuelle luftrommet.

Søknaden gjelder et område i Bærum kommune. Området ligger i sin helhet i ikke-kontrollert luftrom under Farris TMA, og anses på grunn av sitt omfang, å ha begrenset negativ betydning for lufttrafikk i området.

Området er definert av følgende koordinater:

595513N-0103028E

595512N-0103021E

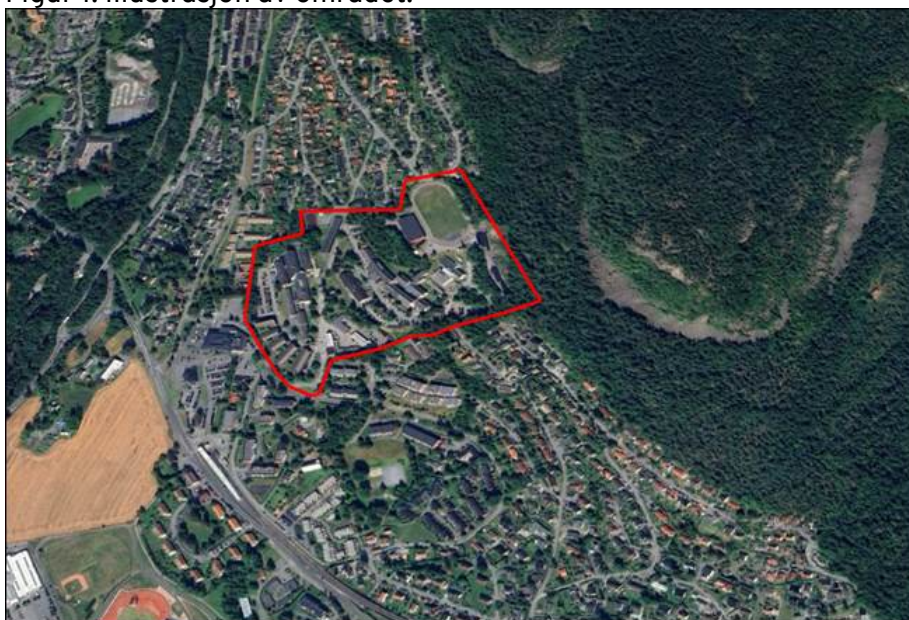
Vår dato
12.02.2026

Vår referanse
25/18128-16

595509N-0103021E
595509N-0103009E
595507N-0103010E
595506N-0103004E
595504N-0103004E
595501N-0103005E
595459N-0103007E
595457N-0103010E
595456N-0103011E
595455N-0103014E
595455N-0103015E
595457N-0103015E
595458N-0103016E
595459N-0103021E
595500N-0103024E
595500N-0103027E
595500N-0103029E
595501N-0103030E
595502N-0103039E
(595513N-0103028E)

Vertikalt strekker området seg fra bakken/vannet til 1500 fot over middel havnivå.

Figur 1: Illustrasjon av området.

2. Høring

Søknaden og utkast til forskrift om opprettelse av et permanent restriksjonsområde ble sendt på høring 3. juli 2025 samt lagt ut på Luftfartstilsynets internettsider, med høringsfrist 1. oktober 2025.

Høringen ble sendt ut til et stort antall mottakere. Widerøe AS, Hovedredningssentralen, Justis- og beredskapsdepartementet og Norsk Flygelederforening svarte at de ikke har innvendinger mot tiltaket.

Norges luftsportsforbund hadde omfattende kommentarer til høringen, se vedlagte høringsmatrise. Oslo Paraglidersklubb og Drammen og omegn paraglidersklubb stiller seg bak kommentarene fra NLF, og ber om at tiltaket ikke vedtas som foreslått.

NVE hadde kommentarer som går på det generelle rundt opprettelse av restriksjoner i luftrommet. Se vedlagte høringsmatrise.

3. Regelverk

Lovgrunnlaget for å opprette restriksjonsområder i luftrommet følger av lov 11. juni 1993 nr. 101 om luftfart (luftfartsloven) § 9-1 a, første ledd, som sier at

«Departementet gir forskrifter om opprettelse av restriksjonsområder i luftrommet for å unngå sammenstøt mellom luftfartøyer eller andre luftfartsulykker, og for å ivareta viktige samfunnsmessige interesser».

Det samme følger av forskrift 14. desember 2021 nr. 3530 om luftromsorganisering, som fastsetter reglene for avgjørelser om opprettelse av restriksjonsområder i luftrommet, § 4 jf. § 17.

Myndigheten til å gi forskrifter er delegert til Luftfartstilsynet i delegeringsvedtak 14. august 2017 nr. 1639.

Av forskrift om luftromsorganisering § 22, første ledd, følger det at Luftfartstilsynet, i avgjørelsen av om det skal opprettes restriksjonsområder, skal vurdere virkningen for alle aktører i luftfarten. Videre fremkommer det at det i vurderingen skal *«legges vekt på om de hensyn som begrunner opprettelse av områdene eller sonene kan ivaretas på en annen og mindre inngripende måte»*.

Av bestemmelsens andre ledd følger det at et område eller en sone etter første ledd ikke skal *«ha en større utstrekning eller gjelde for lengre tid eller for flere luftromsaktiviteter enn det som er nødvendig for å ivareta formålet»*.

4. Luftfartstilsynets vurdering

Forsvaret viser i sin søknad til behovet for å beskytte sine anlegg. Et restriksjonsområde vil sikre Forsvaret kontroll i luftrommet over anlegget og i tillegg gi mulighet til selv å benytte ubemannede luftfartøyer til kontroll og sikring samt benytte Counter-UAS.

Etter Luftfartstilsynets vurdering synes dette å være i tråd med formålet i luftfartsloven § 9-1a og luftromsforskriften § 17, om at restriksjonsområder kan opprettes for å unngå sammenstøt mellom luftfartøyer og for å ivareta viktige samfunnsmessige interesser.

Luftfartstilsynet gjør alltid nødvendige vurderinger i tråd med luftfartsloven og luftromsforskriften, før vi treffer vedtak om restriksjoner i luftrommet. Dersom vi vurderer det som nødvendig har vi dialog med søker, for å se på om de omsøkte områdene kan begrenses i omfang eller høyde, eller inneha mindre inngripende restriksjoner. I denne saken sendte Luftfartstilsynet en henvendelse til Forsvaret og ba de vurdere innspillene fra NLF.

Forsvaret svarer at de, for å beskytte skjermingsverdige objekter, infrastruktur og informasjon, iverksetter ulike sikkerhetstiltak. Tiltakene blir normalt ikke bekjentgjort på en slik måte at personer og aktører som ønsker å opptre lovlydig har tilgang til informasjonen. Dette anser Forsvaret som en utfordring. Ved å etablere restriksjonsområde med hjemmel i luftfartsloven, vil Forsvaret sikre at informasjonen er tilgjengelig for alle luftromsbrukere der luftfartsinformasjon bekjentgjøres. Når det gjelder trusselvurdering for anlegget er dette noe som er utført av Cyberforsvaret. Truser mot objektet og behov for styrkebeskyttelse er sikkerhetsgradert informasjon etter sikkerhetsloven § 5-3, som ikke skal gjøres kjent for uvedkommende.

Forsvaret har vurdert utstrekningen på restriksjonsområdet og har redusert utstrekningen slik at det nå kun omfatter forsvarets anlegg og at området mot Kolsåstoppen ikke lenger er omfattet av restriksjonene.

Når det gjelder høyden på området mener Forsvaret at 1500 fot AMSL er nødvendig for å kunne reagere på eventuelle overtredelser av restriksjonsområdet.

Forsvaret har også vurdert om restriksjonene kun kan omfatte ubemannet luftfart. Til det svarer de at Forsvarets har behov for å ha mulighet til å bruke luftrommet til egne UAS-operasjoner, herunder å benytte Counter-UAS som en del av styrkebeskyttelsen. Ved at restriksjonene gjelder både bemannet og ubemannet luftfart, øker det sikkerheten til sivile luftromsbrukere ved at sivile og militære luftfartøy holdes adskilt.

CAOC har vært i dialog med NLF med tanke på å opprette avtaler med luftsportsmiljøet slik at slike operasjoner kan utføres selv om området opprettes. NLF har uttrykt at luftsport vanligvis vil fly høyere enn øvre grense på restriksjonsområdet, men at det på grunn av termisk aktivitet kan oppstå behov for å fly i luftrommet i åssiden mellom Kolsås leir og Kolsåstoppen. Forsvaret har derfor redusert omfanget av området slik at dette ikke området ikke er omfattet av restriksjonene.

Basert på NLFs oppgitte bruk av luftrommet og mulige fremtidige endringer i sikkerhetssituasjonen, anser ikke Forsvaret det som hensiktsmessig å inngå avtaler. Forsvaret foreslår at det heller kan gis særskilt tillatelse etter søknad.

Luftfartstilsynet mener at Forsvaret har gjort vurderinger som viser at det er behov for området slik det er omsøkt, med de korreksjonene som er gjort. Det er tiltakshaver som eier risikoen og som vurderer hvilke tiltak som er nødvendig for å håndtere de identifiserte risikoene. Fremveksten av nye aktører innenfor luftfarten har ført til et økt behov for å regulere luftrommet, noe som fører til økt kompleksitet. I tillegg medfører den rådende sikkerhetspolitiske situasjonen dessverre også konsekvenser for Norge og norsk luftrom. At dette rammer NLFs medlemmer og setter begrensninger på den alminnelige ferdselen i luftrommet er beklagelig, men kan dessverre være nødvendig i noen tilfeller.

Luftfartstilsynet oppfatter at Forsvaret har grundig vurdert alternative løsninger, men at området må være som omsøkt for å imøtekomme deres behov. Vi vurderer også at Forsvaret har et velbegrunnet behov for at restriksjonen skal omfatte både bemannet og ubemannet luftfart. Luftfartstilsynets vurdering er at sett hen til områdets plassering og størrelse, vil opprettelsen av området ikke være til vesentlig hinder for andre aktører, og at de hensyn som begrunner opprettelsen av området ikke kan ivaretas på andre og mindre inngripende måter.

Norges Luftsportsforbunds bekymringer om at restriksjonsområdet bidrar til at luftrommet blir mer komplisert, er dessverre en konsekvens av at luftrom har utviklet seg til å bli en knapphetsressurs samt den rådende sikkerhetspolitiske situasjonen. Strengere krav til forebyggende sikkerhet får dessverre konsekvenser for hele samfunnet. Som tidligere nevnt vil det være mulighet til å søke om unntak fra restriksjonene, noe som også vil avhjelpe konsekvensene for luftfartsaktører som har behov for å fly inn i området.

NVEs generelle bekymringer rundt opprettelsen av restriksjonsområder er svart ut i eget brev.

Luftfartstilsynet vurderer at et restriksjonsområde er et egnet tiltak for formålet. Ved at området er permanent etablert og publisert vil det kunne gjøres kjent for både lokale, turister og mulige trussel-aktører, og fungere som en barriere mot aktiviteter som kan føre til ulykker, og dermed redusere risikoen for skader og storulykke. Det omsøkte området er nødvendig for å ivareta Forsvarets behov for kontroll i luftrommet over leiren og å kunne fly egne droner. Området har nødvendig horisontal og vertikal utstrekning, og rammer nødvendige luftromsaktører.

Luftfartstilsynet vurderer at området kan opprettes som omsøkt.

5. Vedtak

Med hjemmel i forskrift 14. desember 2021 nr. 3530 om luftromsorganisering § 17 første ledd, jf. § 22, og på grunnlag av søknaden fra Forsvaret, vedtar Luftfartstilsynet opprettelse av permanent restriksjonsområde Kolsås EN R125 med slik utstrekning og de begrensninger som fremgår av dette dokumentets punkt 1.

Fastsettelse av området medfører at all flygning med ubemannede og bemannede luftfartøy, samt luftsportsaktiviteter i restriksjonsområdet er forbudt, med mindre særskilt tillatelse er gitt fra Forsvaret eller Luftfartstilsynet. Kontaktpunkt for søknad om særskilt tillatelse skal fremgå av AIP Norge.

Forbudet gjelder ikke flygning i forbindelse med militær-, politi-, ambulanse- eller søk- og redningsoppdrag. Trening på slike operasjoner skal forhåndskoordineres med Forsvaret.

Forbudet gjelder heller ikke flygning etter Avtalen om det åpne luftrom.

6. Om vedtaksformen og klageadgang

Dette vedtaket er å anse som et enkeltvedtak, som retter seg mot Forsvaret.

Restriksjonsområdet må også fastsettes i forskrifts form, og fastsettes særskilt etter at klagefristen for enkeltvedtaket er utløpt.

Dette vedtaket kan påklages til Samferdselsdepartementet. En klage må sendes til Luftfartstilsynet innen tre uker fra dere mottok vedtaket. Mer informasjon om klageadgangen finner dere [her på Luftfartstilsynets internettsider](#). Dere kan også ta kontakt med Luftfartstilsynet for mer informasjon om klageadgangen.

Med vennlig hilsen

Henning Raymond Tennes
seksjonssjef
flysikringsseksjonen

Line Maria Hammerlund
flysikringsinspektør

Dokumentet er elektronisk godkjent og krever derfor ikke signatur.

Antall vedlegg:1

Kopi til: 'nina.togersenallstirn@caa.no', WIDERØE'S FLYVESELSKAP AS, NORGES LUFTSPORTFORBUND, FORSVARET - Øyvind Blomseth Helgesen, FORSVARET - Johnny Hansen, NORGES VASSDRAGS- OG ENERGIDIREKTORAT (NVE), JUSTIS- OG BEREDSKAPSDEPARTEMENTET, NORSK FLYGELEDERFORENING, HOVEDREDNINGSSENTRALEN, flysikringsseksjonen - Michael Bell, OSLO PARAGLIDERKLUBB, DRAMMEN OG OMEGN PARAGLIDER KLUBB